

Tiltak på barnehage – og skoleområdet under koronautbruddet våren 2020

Hege Nilssen, direktør Utdanningsdirektoratet

Ekspertgruppen

Nedsatt 27. mars

Rapporten overlevert 3. april kl 12.00

- Hege Nilssen, direktør Utdanningsdirektoratet (leder for gruppen)
- Mari Trommald, direktør Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet
- Margrethe Greve-Isdahl, overlege Folkehelseinstituttet
- Ellen Margrethe Carlsen, avdelingsdirektør Helsedirektoratet (observatør)

Ekspertgruppens forståelse av mandatet

- gjøre vurderinger av tiltak knyttet til barnehage og skole og konsekvensene disse tiltakene har for barn og unge og for smittevernet
- se på tiltak og mekanismer som gjør at barn og unge som av ulike grunner er ekstra sårbare i en krisesituasjon får best mulig tilbud
- vurdere måter å drive barnehager og skoler på som ivaretar barne- og ungebefolkningen samtidig som smittevernet ivaretas godt
- ekspertgruppens vurderinger skal gi et bedre beslutningsgrunnlag for eventuell iverksettelse av nye tiltak og justering/avvikling av eksisterende tiltak for å begrense smitten

Ekspertgruppens tilnærming til oppdraget

Ekspertgruppen har:

- belyst hvordan stengte barnehager og skoler påvirker barn og unges liv under koronautbruddet
- vurdert hvordan smittevern hensyn påvirker muligheten til å gjennomføre opplæring og omsorg i skoler og barnehager
- vært særlig opptatt av å belyse hvilke konsekvenser stengte skoler og barnehager har for utsatte barn og unges liv og helse
- vektlagt betydningen av skoler og barnehager som samhandlingsarena for øvrige hjelpetjenester rettet mot barn og unge

Om kunnskapsgrunnlaget

- Unik situasjon
  - Finnes ikke mye forskning som belyser denne situasjonen direkte
  - Benytter eksisterende forskning til å belyse situasjonen indirekte
- Ekspertgruppen innhentet ny kunnskap for å belyse spørsmålene
  - Tett kontakt med sektor gjennom fylkesmannsembetene
  - Mange innspill fra organisasjoner og privatpersoner
  - Erfaringer fra sammenlignbare land

Konsekvenser av stengte barnehager og skoler

Barnehagebarn

- De fleste barna har det godt sammen med foreldrene hjemme. Men de savner å være sammen med jevnaldrende, og de gode opplevelsene som barnehagen vanligvis byr på
- Får også konsekvenser for skolestarterne som skulle vært i gang med sine forberedelser til skolestart
- Stor risiko for at barn som lever i belastende familiesituasjoner ikke blir fanget opp. De minste barna har også vanskeligheter med å selv søke hjelp fra de rundt seg

Elever

- Mange elever gjennomfører godt skolearbeid hjemme. Skoler og lærere i hele landet står på for å få dette til
- Vet for lite om hvilke konsekvenser dette har for elevenes læringsutbytte
- Rapporter om at mange elever begynner å bli slitne, motivasjonen faller. Frykter at dette vil fortsette med langvarige stengte skoler
- Noen fag er vanskelig å gjennomføre digitalt, for eksempel praktiske fag, yrkesfag og valgfag
- Elever får ikke den spesialundervisningen som de både har rett på og trenger
- Elevenes forutsetninger i form av både individuelle egenskaper, familieforhold, faglig nivå blir mer avgjørende for elevenes læring i denne perioden

Sosiale konsekvenser

- Tungt for mange elever å ikke få være en del av det sosiale fellesskapet i klassen
- Flere kan oppleve å bli ensomme
- Noen elever faller utenfor det digitale fellesskapet
- Når vanlige arenaer er borte (skole og fritid) blir barna mer avhengig av foresatte. Her vil det være sosiale forskjeller

Utfordringer og konsekvenser for tjenester til barn og unge

- Manglende tilsøking til tjenestene
  - noen kommunale tjenester har redusert kapasitet pga omdisponering
  - mange tjenester har god kapasitet men lav aktivitet
  - mindre formidling av behov fra lærere og barnehagelærere
- Manglende fysisk konsultasjoner
  - begrunnes i smittevern hensyn
  - begrenser mulighetene til å gjøre tilstrekkelig undersøkelser og oppfølging
- Det samlede tjenestetilbudet er vesentlig forringet for barn og unge
  - en stor del av planlagte behandlinger av barn og unge er utsatt eller avlyst
  - handler om både enkelttjenester og sammenheng mellom ulike tjenester

Smittevern

- Så langt ser det ut som at barn i mindre grad enn voksne blir smittet av viruset
- Få eller ingen dokumenterte tilfeller hvor barn har vært smittekilde. Barn kan likevel være smittebærere uten at de har symptomer
- Ingen store utbrudd i barnehager eller skoler i land som er foran Europa i utbruddet, og hvor de ikke har stengt skoler
- Det er beskrevet 2 utbrudd i barnehager (Japan og Singapore) hvor det har oppstått smitte hos noen blant personalet

Anbefalte tiltak

- Hygienetiltak
  - Tidlig isolering av syke
  - Kontaktreduserende tiltak
- Kjente tiltak, men konkretisert til barnehage- og skolehverdagen
  - Mindre geografisk forflytning for små barn, men mer fysisk kontakt i barnehage- og skolehverdagen
  - Tiltak må være forenelig med barns behov for kontakt og omsorg avhengig av alder

Elever og ansatte i risikogrupper

- Ansatte i risikogrupper
  - Bør få tilrettelagt mulighet for hjemmekontor og videokonferanser, eller eventuelt omplasseres til andre oppgaver
- Barn og unge i risikogrupper
  - Har så langt ikke vist å ha risiko for alvorlig forløp av covid-19. Kunnskapsgrunnlaget er imidlertid begrenset
  - Kan være barn og unge som bør unngå oppmøte i barnehage eller skole. Dette avklares i samråd mellom barnas foresatte og behandlende lege.

Anbefalinger

- Ekspertgruppen anbefaler ikke at dagens nasjonale stengningsvedtak videreføres
- Ekspertgruppens vurdering er at det er mulig å åpne mange barnehager og skoler samtidig som vi ivaretar hensynet til smitte
- Ekspertgruppen har vurdert mulighet for åpning av alle skoleslag opp mot behovet for å ivareta smittevern

Utgangspunkt for vurdering

- Det skal være trygt å gjenåpne
- Tydelige og gjennomførbare premisser for forsvarlig drift
- Stenging skal være tiltak i siste instans, ikke et generelt føre-var-tiltak
- Vurderer generelt at det ikke er grunnlag for fortsatt stenging gitt smittesituasjonen nå
- Vekt på tydelige nasjonale rammer, men med hensyn til behovet for praktisk tilrettelegging lokalt

Alderstrinn	Tiltak	Risiko for smittespredning	Risiko for læringsutbytte	Risiko for andre tjenester
Barnehage og 1.-7. skoletrinn	Barnehage og skole åpnes for alle barn i aldersgruppen	Lav/moderat Lite smitte påvist hos barn. Ikke påvist utbrudd blant barn i barnehager og skoler i Singapore og Sverige hvor skoler holdes åpen.	Lav Lik undervisning for alle i aldersgruppen.	Lav Muliggjør at sårbare barn fanges opp.
Barnehage og 1.-4. skoletrinn	Barnehage og skole åpnes for alle barn i aldersgruppen	Lav Lite smitte påvist hos barn. Ikke påvist utbrudd blant barn i barnehager og skoler i Singapore og Sverige hvor skoler holdes åpen. Færre elever og ansatte på skolen.	Ingen for 1.-4. trinn: Barna er tilbake til skolen. Høy for 5.7. trinn: Redusert faglig utbytte. Økt ulikhet faglig og sosialt.	Lav Åpning muliggjør at de minste barna fanges opp. Høy For 5.-7. trinn: Sårbare barn fanges ikke opp
Stengt ungdomsskole	Videreføring av dagens ordning	Ingen	Moderat for 8.-9. trinn. Høy for 10. trinn. Redusert faglig utbytte. Økt ulikhet faglig og sosialt for elever som fremdeles får opplæring hjemme. Redusert kvalitet på standpunkt og vitnemål.	Høy Dersom ungdomsskole holdes stengt fanges ikke sårbare ungdom opp.
Ungdomsskole 8.-10. trinn	Skolen åpnes for alle unge i aldersgruppen	Moderat Samme nærmiljø, selv om elever har kontaktnett fra et større geografisk område enn for barneskoler.	Ingen: Elevene er tilbake i skolen	Lav Sårbare unge får gjenetablert kontakt med lærer og medelever og en arena utenfor hjemmet.
Ungdomsskole 10. trinn	Skolen åpnes kun for avgangstrinn	Lav/moderat Samme nærmiljø, selv om elever har kontakter med større geografisk spredning enn for barneskoler. Færre elever og ansatte på skolen.	Moderat/høy for 8.-9. trinn Redusert faglig utbytte. Økt ulikhet faglig og sosialt.	Moderat Sårbare unge på 8.-9.trinn får ikke gjenetablert kontakt med lærer og medelever eller en arena utenfor hjemmet.
Stengt videregående	Videreføring av dagens ordning	Ingen	Moderat/høy Manglende praktisk opplæring, redusert kvalitet standpunkt/vitnemål, lavere gjennomføring.	Moderat: Sårbare unge får ikke gjenetablert kontakt med lærer og medelever eller en arena utenfor hjemmet.
Videregående åpen for avgangselever – Vg2 og Vg3	Skolen åpnes kun for avgangselever på Vg3 og Vg2 for elever som skal ut i lære	Moderat Elever i videregående har større kontaktnett fra et større geografisk område, tar ofte offentlig transport. Færre elever og ansatte på skolen.	Moderat: Redusert faglig utbytte. Økt ulikhet faglig og sosialt for elever som fremdeles får opplæring hjemme.	Moderat: Sårbare unge får ikke gjenetablert kontakt med lærer og medelever eller en arena utenfor hjemmet.
Videregående Åpen for alle	Skolen åpnes for alle unge i aldersgruppen	Moderat Elever i VGO kommer fra et større geografisk område, tar ofte offentlig transport.	Ingen	Ingen

Prioriteringer ved gradvis åpning

- Ekspertgruppens vurdering er at hele barnetrinnet (1.-7.trinn) kan gjenåpnes dersom praktiske smittevernhensyn kan ivaretas.
- Dersom åpning av hele barnetrinnet ikke er praktisk mulig anbefaler ekspertgruppen at de yngste barna prioriteres først, og at heldagstilbud i barnehager og 1.- 4. trinn med SFO må åpne
- Ekspertgruppen mener at dagtilbudet for utsatte barn og unge må forsterkes og videreføres dersom noen trinn fortsatt er stengt

Prioriteringer, gradvis åpning (forts..)

- Ekspertgruppen anbefaler at avgangselever på 10. trinn og i Vg3, samt elever på Vg2 som skal ut i lære prioriteres først i ungdoms- og videregående skole, dersom slike prioriteringer må gjøres av smittevern hensyn
- Ekspertgruppen mener at tilbudet for utsatte barn og unge må forsterkes og videreføres dersom noen trinn fortsatt er stengt

Tidspunkt for gjenåpning

- Ekspertgruppen mener barnehage- og skoleeiere må få tid til å forberede gjenåpning
- Ekspertgruppen anbefalinger en gjenåpning fra 20. april

Veiledning og føringer i forbindelse med gjenåpning

- Ekspertgruppen anbefaler å utarbeide en veileder som konkretiserer smittevern rådene til skoler og barnehager
- Ekspertgruppen anbefaler ikke å åpne for et valgfritt skoletilbud under koronautbruddet
- Ekspertgruppen anbefaler at det igangsettes en forskningsbasert evaluering for å gi kunnskap om gjennomføring og konsekvenser av endrede tiltak
- Ekspertgruppen anbefaler tydelig regulering av skole- og barnehageeieres oppfølging overfor barn og unge som de har ansvar for, herunder plikt for skole- og barnehageeiere til å ha jevnlig kontakt med sine barn og unge

Tiltak knyttet til helse og barnevernstjenestene

- Helsedirektoratets anbefalinger om at oppfølging av barn og unge hovedsakelig skal gå over video og telefon må endres
  - Undersøkelser og oppfølging av barn bør gjøres ved fysisk møte. Grunnleggende smittevernstiltak er tilstrekkelig
- Tjenestene bør så langt som mulig normaliseres og barn og unge følges opp på vanlig måte
  - Unngå brudd i behandlingsforløp
- Samarbeid med andre tjenester for å identifisere og følge opp barn og unge med behov for tjenester
  - Gjøre seg mer tilgjengelige og vurdere mer oppsøkende virksomhet
- Det anbefales at kommuner og helseforetak så langt som mulig skjermes tjenester til barn og unge